

Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli Askerî tekaüt ve istifa Kanunu ile Memurini mülkiye tekaüt Kanunu ve tadilâtı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve mülki tekaüt Kanunu ve tadilâtı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıklarının ayarlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/599)

21 . 10 . 1963

Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Katına

5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu» nun yürürlüğe konulmasından önceki mevzuata göre emekli, dul, yetim maaşı bağlanmış olanların durumlarının, tedricî bir intibakla ayarlanmasını sağlamak üzere hazırlanmış bulunan kanun teklifi ilişik olarak sunulmuştur. Gereğine müsaadelerini rice eder, üstün saygılarımızı sunarız.

Çanakkale
Şefik İnan

Çorum
Hilmi İncesulu

GEREKÇE

Ömürlerinin gençlik ve olgunluk çağlarını, ezeli ve ebedî Türk Devletinin hizmetinde çalışmakla geçirmiş «Emekli» dediğimiz insanların durumları incelendiği zaman, meselenin gereği gibi, âdil esaslara göre, halledilmemiş olduğu görülür. Şöyle ki :

1. 1 Haziran 1962 tarihi itibariyle, emekli, dul, yetim aylığı alanların sayısı 146 588 dir.
2. Bu 146 588 emekli, dul, yetim, birbirinden farklı emeklilik rejimlerine tabi bulunmaktadır :
 - a) Bunlardan 70 000 ni, 5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu» nun getirdiği yeni rejime tabidirler.
 - b) Geri kalan 76 588 i ise, «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu» nun yürürlüğe girişinden önceki, yani 1950 den önceki emekli rejimine tabidirler.
 - c) 1950 den önceki emeklilik rejimine tabi olan 76 588 kişinin 21 570 i, 1930 yılından önceki emeklilik rejimine, (yani 11 Ağustos 1325 tarihli kanuna ve tadillerine); 55 018 i de, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Kanun ve tadillerinin kurduğu emeklilik rejimine tabi bulunmaktadır.

3. Görülüyor ki, 1 Haziran 1962 de hayatta bulunan emekli, dul ve yetim aylığı alan 146 588 kişi, aynı Devletin, ezeli ve ebedî Türk Devletinin hizmetinde bulunmuş oldukları, emekli, dul ve yetim aylığına bu sıfatlarıyla hak kazanmış buldukları halde, gördükleri muamele bakımından üç büyük gruba ayrılmışlardır :

- A) 1930 dan önceki emekliler ve bunların dul ve yetimleri,
- B) 1930 dan sonraki emekliler ve bunların dul ve yetimleri,

C) 1950 den sonraki emekliler ve bunların dul ve yetimleri.

Emeklilik konusunda, yeni bir rejim getiren her kanun, aynı devletin, ezeli ve ebedî Türk Devletinin emektarlarını (eski emekli, yeni emekli) diye bir tefrika tabi tutmuş, yenilerine, günün imkânlarına göre müsait şartlar sağlarken, aynı şartları eskilerine gerektiği ölçülerde sağlamış, böylece bir adaletsizlik meydana gelmiştir.

4. «Eski emekli, yeni emekli» tefriki, sadece bu üç gruba da inhisar etmemektedir. Bu üç grubun her birinin içinde de, zamanla eski emekliler, yeni emekliler tâli grupları hâsıl olmuştur. Meselâ :

a) 1930 da, 1683 sayılı Kanuna göre emekliye ayrılan bir Cumhuriyet Kaymakamına bağlanan emekli maaşı 1929 da, 1325 tarihli kanuna göre emekliye ayrılmış aynı durumdaki Cumhuriyet kaymakamına bağlanan maaştan fazla olduğu gibi, Osmanlı İmparatorluğunun 1917 yılındaki Halep valisine, 1918 de bağlanan emekli maaşından da fazla olmuştur. Niçin? Çünkü, 1930 yılında, 1683 sayılı yeni bir emeklilik kanunu yapılmıştır.

b) 1930 da, 1683 sayılı Kanuna göre emekliye ayrılan Cumhuriyet Ordusunun Kaymakamına (Yarbayına) bağlanan emekli maaşı. 1929 da 1325 tarihli Kanuna göre emekliye ayrılmış Cumhuriyet Ordusunun Kaymakamına (Yarbayına) bağlanan maaştan fazla olduğu gibi, Balkan harblerinde, Birinci Cihan Harbinde Osmanlı ordularından birine kumanda etmiş bir Birinci Ferike (Orjeneral) e meselâ 1918 de, 1325 tarihli Kanuna göre bağlanmış olan maaştan da fazla olmuştur. Niçin? Çünkü, 1930 da, 1683 sayılı yeni bir emeklilik kanunu yapılmıştır.

c) Eski emekli, yeni emekli farkı yaratan, sadece yeni emekli kanunları değildir. Kadro ve maaş kanunlarında, zaman zaman yapılan değişiklikler de, eski emekli, yeni emekli tefriki yaratmışlardır, yaratmaktadırlar.

5. Zaman zaman, emekli maaşlarına yapılan zamlarla, bu maaşlar günün hayat pahası şartlarına intibak ettirilmek istenilmiştir. Fakat, bütün bu zamlar esasta mevcut adaletsizliği gidere-memiştir.

6. Eski emekli, yeni emekli tefriki, adalet hislerini rencide eden bir tefriktir.

Memur maaşlarının, zamanın şartlarına göre, ayarlanması, tabii bir keyfiyettir. Her memur, yapmakta olduğu hizmetin karşılığını, o günün şartlarına ve Devletin imkânlarına göre alır.

Bu bakımdan, maaş tutarlarının zaman dâhilinde değişmesi, zamanın şartlarına uyması normaldir. Normal olmanın, aynı tarihte yaşamakta olan, fakat Devlete başka başka zamanlarda, aynı hizmetleri yapmış insanların, farklı muamele görmeleridir. Çünkü, emeklilik aylığı netice itibariyle, geçmiş hizmetlerin karşılığı olarak, ileri yaşlarda verilen bir yaşama imkânından başka bir şey değildir.

Geçmiş hizmetlerin, yakın tarihte olanları ile, nisbeten uzak tarihli olanları arasında, ezeli ve ebedî olan Devlet bakımından bir fark olmamak lâzımgelir.

7. Buraya kadar arz edilen hususlar, bu kanun teklifinin dayandığı temel sebeplerdir.

8. Bu kanun teklifi, Devlet bütçesine, her hangi ilâve bir malî külfet de getirmeyecektir. 1963 bütçesinde, bu konudaki ödenek tutarı 240 850 000 liradır. 1964 ve mütaakip yılların bütçelerinde aynı miktar ödenek, bu kanunun öngördüğü tedricî ayarlamayı sağlamaya, yapılan ihtimali hesaplara göre, kâfi gelecektir.

Aşağıdaki rakamlar, bu ödeneğin niçin kâfi geleceğini, her hangi bir ödenek ilâvesine niçin lüzum olmadığını, izaha kâfidir :

A) Askerî emekli, dul ve yetimler .

	Emekliler	Dullar	Yetimler	Bilinmeyen
Toplam	9 394	24 283	15 537	421
Başlıca yaş grupları				
50 - 59	705	3 511	4 232	
60 - 69	3 193	8 247	2 907	
70 - 79	3 432	8 712	1 606	
80 - 89	848	2 159	379	
90 ve daha fazla	39	119	36	

B) Mülki emekli, dul ve yetimler :

	Emekliler	Dullar	Yetimler	Bilinmeyen
Başlıca yaş grupları				
50 - 59	76	2 224	2 132	
60 - 69	921	5 192	2 522	
70 - 79	1 558	4 039	1 215	
80 - 89	609	1 261	269	
90 ve daha fazla	26	147	26	

9. Bu kanun, çok yaşlı Devlet emektaşlarına, ömürlerinin son yıllarında, tedrici ve kademeli bir ayarlama suretiyle, sosyal adaletin yerine getirildiği inancı içinde, nispî de olsa, bir ferahlık getirecektir.

Maliye Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. : 2/599
Karar No. : 43

27 . 1 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı T. Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli Askerî Tekâüt ve İstifa Kanunu ile memurini Mülkiye Tekâüt Kanunu ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekâüt Kanunu ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıkların ayarlanması hakkında kanun teklifi, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüldü.

Teklifin gerekçesindeki sebepler komisyonumuzca da yerinde görülerek, ömürlerini kamu hizmetlerine hasredererek memlekete ve millete değerli hizmetlerde bulunan emeklilerimizin muhtelif sebeplerden doğan eşitsiz emekli ödenekleri ile mağdur halde bırakılmalarını önlemek amacıyla, teklif ittifakla kabul olunarak maddelere geçilmiştir.

1 nci madde daha sarîh hale getirilmek, 2 nci madde tatbikatı kolaylaştırmak, 3 ncü madde işlemin başlangıç tarihini belirtmek maksarıyle değiştirilerek, 4 ve 5 nci maddeler de aynen ve ittifakla kabul olunmuştur.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Maliye Komisyonu

Başkanı
Edirne
İ. Ertem

Başkanvekili
Aydın
N. Müren
Ağrı
N. Güngör

Sözcü
Erzurum
G. Karaca
Ordu
O. N. Hazinedar

Adana
Y. Aktimur

Bütçe ve Plân Komisyonunun raporu

Millet Meclisi

Bütçe ve Plân Komisyonu

Esas No : 2/599

Karar No : 38

5 . 4 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, «Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1925 (1909) tarihli Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurini Mülkiye Tekaüt Kanunu ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıkların ayarlanması hakkındaki kanun teklifi» ilgili Hükümet temsilcilerinin ve teklif sahiplerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü :

Kanun teklifinde, eskiden emekli oldukları, dul veya yetim kaldıkları için bugünlüklere nazaran az maaş alanların bu farklılıklarının giderilmesi derpiş olunmaktadır.

Bu adaletsizliğin telâfisi, faydalanacak kişilerin oldukça yaşlı olmaları dolayısıyla bütçeye büyük bir yük getirmeyecek ve hayatlarını Devlet hizmetinde hasredenlere bir kadîrşinaslık olacaktır.

Bu sebeple kanun teklifini uygun gören Komisyonumuz tasarının 1 nei ve 2 nei maddelerini Maliye Komisyonunun yaptığı değişiklikle aynen, 3 neü madde metninin gayesine ve tabbikatına uygun olarak sonuna «ve bu ödemeler yükseltilecek aylıklardan mahsubedilir» ibaresi eklenerek, tasarının 4 ve 5 nei maddeleri ise aynen kabul edilmiştir.

En az geliri geçiren bir kısım vatandaşın, geçim sıkıntısına bir nebze merhem olacak kanun teklifinin biran evvel kanunlaşmasını teminen öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan
Aydın
İ. Sezgin
Adana
K. Sarıbrahimoğlu
Balıkesir
A. A. Bolak
İmzada bulunamadı

Erzinean
H. Atabeyli

Konya
R. Özal

Başkan V.
Gümüşane
N. Küçükler
Ankara
İ. Seçkin
Bursa
A. Türkel

Giresun
İ. E. Kılıçoğlu

Manisa
H. Kubat
Rize
E. Y. Akçal

M. Meclisi

Sözcü
Sakarya
N. Bayar
Artvin
S. O. Avcı
Çanakkale
Ş. İnan

İstanbul
M. Güven
İmzada bulunamadı

Mardin
E. K. Aybar
Trabzon
E. Dikmen

Kâtip
Nevşehir
A. B. Numanoğlu
Aydın
O. Apaydın
Diyarbakır
H. Gündoğan

Konya
H. C. Yılmaz

Mardin
Ş. Aysan

Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ve Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun teklifi

5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu» nun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli «Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurini Mülkiye Tekaüt Kanunu» ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı «Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu» ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, adi mâlûl, vazife mâlûlü, dul, yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıkların ayarlanması hakkında kanun teklifi.

MADDE 1. — 1 . 1 . 1950 tarihinden önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli «Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ve tadilatı ile 1930 tarihli ve 1683 sayılı «Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu» ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûllük, vazife mâlûllüğü, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanların almakta oldukları aylıklar;

5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu» ve tadilatı ile, 24 Şubat 1961 tarihli ve 262 sayılı Kanuna ek 3661 sayılı Kanunun muaddel 1 nei maddesi ve 4600 sayılı Kanunun muaddel 3 neu maddesi ile 5802 sayılı Astsubay Kanununun 8 nei maddesinin değiştirilmesine dair kanun» ve 7244 sayılı «Çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkında Kanun» ve tadilatına uygun olarak, aşağıdaki esaslara göre yeniden tesbit olunur :

A) Askerler hakkında :

a) Emeklilerde, emekliye ayrıldıkları tarihteki rütbe ve hizmet müddetlerine;

b) Dullarda ve yetimlerde, murisi oldukları askerlerin rütbe ve hizmet müddetlerine göre; bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bu rütbe veya rütbenin muadili rütbe ve hizmet müddetlerine göre bağlanması gereken aylık tesbit olunur.

B) Siviller hakkında :

a) Emeklilerde, emekliye ayrıldıkları tarihteki maaş derecesi ve hizmet müddetlerine;

b) Dullarda ve yetimlerde, murisi oldukları kimselerin emekliye ayrıldıkları tarihteki maaş derecesi ve hizmet müddetlerine göre; bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bu maaş derecelerine veya bu derecelerin muadili derecelere ve hizmet müddetlerine göre, bağlanması gereken aylık tesbit olunur.

C) Âdi mâlûllerle vazife mâlûllerine, (A ve B) fıkralarındaki esaslar uygulanır.

D) (A, B, C) fıkraları gereğince yeniden tesbit yapılamıyan ahvalde, bağlanmış bulunan aylık tutarının (asıl ve zamlarıyla birlikte) iki katı, bağlanması gereken aylıktır.

Maliye Komisyonunun Değiştirisi

5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli «Askerî tekaüt ve istifa Kanunu ile memurini mülkiye tekaüt Kanunu» ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve mülki tekaüt Kanunu» ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıkların ayarlanması hakkında Kanun

MADDE 1. — 1 . 1 . 1950 tarihinden önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli «Askerî tekaüt ve istifa Kanunu ile memurini mülkiye tekaüt Kanunu» ve tadilatı ile 1930 tarihli ve 1683 sayılı «Askerî ve mülki tekaüt Kanunu» ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûllük, vazife mâlûllüğü, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanların almakta oldukları aylıklar;

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki rütbe ve memuriyet derece tutarları esas alınmak suretiyle 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa göre tesbit olunur. (Bunlar hakkında 2 . 8 . 1960 tarih ve 42 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.)

A) Askerler hakkında :

a) Emeklilerde emekliye ayrıldıkları tarihteki rütbe ve hizmet müddetlerine;

b) Dullarda ve yetimlerde, kendisinden aylık bağlanan askerlerin rütbe ve hizmet müddetlerine göre;

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bu rütbe veya rütbenin muadili rütbe ve hizmet müddetlerine göre bağlanması gereken aylık tesbit olunur.

B) Sivililer hakkında :

a) Emeklilerde, emekliye ayrıldıkları tarihteki maaş ve derecesi ve hizmet müddetlerine;

b) Dullarda ve yetimlerde, kendisinden aylık bağlanan kimselerin emekliye ayrıldıkları tarihteki maaş derecesi ve hizmet müddetlerine göre;

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bu maaş derecelerine veya bu derecelerinin muadili de-

Bütçe Plân Komisyonunun Değiştirisi

5434 sayılı «Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli «Askerî tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurinin mülkiye tekaüt Kanunu» ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli 1683 sayılı «Askerî ve mülki tekaüt Kanunu» ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıkların ayarlanması hakkında Kanun

MADDE 1. — Maliye Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

MADDE 2. — Birinci madde uyarınca yapılacak yeniden tesbit işlemleri;
Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından yapılır ve en geç iki yıl içinde tamamlanır.

MADDE 3. — Bu kanunun kapsamına giren emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim aylıkları (asıl ve zamlarıyla birlikte), birinci madde gereğince yeniden tesbit edilecek miktara ulaşuncaya kadar, 1 Mart 1964 den başlamak üzere, her üç ayda bir, yüzde beş ilâvesiyle ödenir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Maliye Komisyonunun Değiřtiriři

recelere ve hizmet müddetlerine göre, bağlanması gereken aylık tesbit olunur.

C) Âdi mâlûllerle vazife mâlûllerine, (A) ve (B) fıkralarındaki esaslar uygulanır.

D) A, B, C, fıkraları gereğince yeniden tesbit yapılamayan ahvalde, bağlanmış, bulunan aylık tutarının (asıl ve zamlarıyla birlikte) iki katı, bağlanması gereken aylıktır.

MADDE 2. — Birinci madde uyarınca yeniden yapılacak tesbit işlemi,

Emekli, dul ve yetimlerin mensup buldukları kurumlarca yapılır. Sayıştayca tescil edilir.

MADDE 3. — Bu kanuna göre yükseltilecek emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim aylıkları (asıl ve zamlarıyla birlikte) yükseltilecek miktara ulaşmıcaya kadar, kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere, her üç ayda bir, yüzde beş ilâvesiyle ödenir. .

MADDE 4. — Teklifin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plân Komisyonunun Değiřtiriři

MADDE 2. — Maliye Komisyonunun 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanuna göre yükseltilecek emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim aylıkları (asıl ve zamlarıyla birlikte) yükseltilecek miktara ulaşmıcaya kadar, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere, her üç ayda bir, yüzde beş ilâvesiyle ödenir. Ve bu ödemeler yükseltilecek aylıklarından mahsubedilir.

MADDE 4. — Teklifin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.